



СТАНОВИЩЕ

върху материалите за участие в конкурс за заемане на академична длъжност "професор", област на висше образование б. Аграрни науки и ветеринарна медицина, ПН 6.5. Горско стопанство, научна специалност „Лесомелиорации, защита на горите и специални ползвания в горите“, по дисциплината „Горска фитопатология“, обявен от Лесотехнически университет в ДВ бр. 37/7.5.2019 г., код на процедурата ЕЛА – Р – 0419 – 08 .

Кандидат за участие в конкурса е:

1. доц. д-р Соня Христова Бенчева

Изготвил становището: дн Росица Цветкова Петрова, професор по ПН 6.5. Горско стопанство от ЛТУ

1. Кратки биографични данни за кандидата/ите

Кандидатът доц. Соня Бенчева завършва ВЛТИ през 1982 г. специалност „Горско стопанство“. През периода 1982 – 1984 г. работи като специалист по опазване на околната среда в ОбНС – гр. Червен бряг, а през периода 1984 – 1996 г. - в Опитна станция за бързорастящи горско-дървесни видове – гр. Свищов като научен сътрудник.

От 1996 г. до настоящия момент кандидатът работи в ЛТУ, първоначално като старши асистент (1996 – 1999 г.), главен асистент (1999 – 2003 г.) и доцент от 2004 г. по специалност „Лесомелиорации, защита на горите и специални ползвания в горите“ (горска фитопатология). През 2001 г. защитава образователната и научна степен „доктор“ по „Лесомелиорации, защита на горите и специални ползвания в горите“, а през 2003 г. получава научното звание „доцент“ по научната специалност „Лесомелиорации, защита на горите и специални ползвания в горите“ (горска фитопатология).

През периода 2016-2019 г. тя е ръководител на катедра „Патология на растенията и химия“ при ФЕЛА, а от 2016 г. до настоящия момент е член на АС на ЛТУ.

2. Съответствие на подадените документи и материали на кандидата/ите с изискуемите съгласно Правилника за РАС в ЛТУ;

Установено е съответствие на научната продукция на доц. д-р Соня Бенчева с минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ и чл. 2а, ал.1 от ПРАС в ЛТУ. Направената справка показва превишаване (948.5) на минималните изисквани точки по групи показатели (550).

3. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата/ите

Доц. д-р Соня Бенчева е утвърден преподавател по „Фитопатология“. Извежданите от нея дисциплини са:

- Горска фитопатология (редовно и задочно обучение), ОКС бакалавър, ГС;
- Защита на горите, модул „Фитопатология“ (редовно и задочно обучение), ОКС магистър, ГС;
- Основи на растителната защита, модул „Фитопатология“ (редовно обучение), ОКС бакалавър, ЕООС;
- Интегрирани методи за растителна защита, модул „Фитопатология“ (редовно обучение) ОКС магистър, ЕООС;
- Устойчиво управление на земеползването (редовно обучение), ОКС магистър, ЕООС;
- Вредители по горски и декоративни растения, модул „Горска фитопатология“ (редовно обучение), ОКС магистър, Агрономство и Растителна защита;
- Основи на агролесовъдството (редовно обучение), ОКС бакалавър, ГС;

- Агролесовъдски системи (редовно и задочно обучение), ОКС магистър, ГС.
- Общата годишна индивидуална учебна заетост за периода 2004 – 2019 г. варира от 382 до 543 часа.
- Ръководените дипломанти (66 бр.) са основно от специалност „Горско стопанство“ (63 бр.), 2 бр. „Агрономство“ и 1 бр. ЕООС.
- Кандидатът има:
- Ръководство на двама докторанти, задочно обучение, от които един с приключил срок на обучение (отчислен през 2018 г. с право на защита) и един зачислен през януари 2016 г.;
 - Участие в Държавните изпитни комисии за провеждане на държавен изпит на ОКС „Бакалавър“ и за защита на дипломни работи на ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“, специалност Горско стопанство от 2013 до 2019 г.
 - Разработени нови и актуализирани учебни програми (7 бр.) по:
 - ✓ Горска фитопатология – лекционен курс от учебния план на специалност „Горско стопанство“ за ОКС „Бакалавър“;
 - ✓ Защита на горите (част Фитопатология) – лекционен курс от учебния план на специалност „Горско стопанство“ за ОКС „Магистър“;
 - ✓ Основи на растителната защита (част Фитопатология) – лекционен курс от учебния план на специалност „Екология и опазване на околната среда“ за ОКС „Бакалавър“;
 - ✓ Интегрирани методи за растителна защита (част Фитопатология) – лекционен курс от учебния план на специалност „Екология и опазване на околната среда“ за ОКС „Магистър“;
 - ✓ Устойчиво управление на земеползването – лекционен курс от учебния план на специалност „Екология и опазване на околната среда“ за ОКС „Магистър“;
 - ✓ Вредители по горски и декоративни растения (част „Горска фитопатология“) – лекционен курс от учебния план на специалност „Агрономство“ и „Растителна защита“ за ОКС „Магистър“;
 - ✓ Фитопатология – лекционен курс за ОНС „доктор“ в научната специалност „Екология и опазване на околната среда“.
 - Изготвени рецензии на 4 бр. учебни програми на лекционни курсове за студенти от специалности: „Растителна защита“ за ОКС „Магистър“, „Ландшафтна архитектура“, ОКС „Магистър“, „Екология и опазване на околната среда“, ОКС „Магистър“ и следдипломно обучение на специалисти по ландшафтна архитектура.
 - Участия в научно жури с изготвяне на рецензии (2 бр.) и становища (2 бр.).
 - Участия в комисии за избор на асистенти (3 бр.) и докторанти (1 бр.).

4. Оценка на научната, научно-приложната и публикационната дейност на кандидата/ите

4.1. Участие в научни, научно-приложни и образователни проекти

Доц. Бенчева участва общо в 21 научно-изследователски и приложни проекта, като на 3 от тях е ръководител.

За участието в конкурса, кандидатката се явява с: 11 бр. научни проекти на национално ниво, от които на 3 бр. е ръководител; 5 бр. научно-приложни проекти от международната научна мрежа и 1 бр. образователен проект.

Доц. Бенчева има две фитосанитарни експертизи през 2015 и 2016 г.

Като член от практиката експерт в областта на „Фитопатологията“, доц. Бенчева е член на Националната комисия по Лесозащита към ИАГ-МЗГ от 1999 до 2019 г.

4.2. Характеристика на публикуваните научни резултати

Публикуваните научни резултати са основно от проучвания върху различни видове болести, патогени и гостоприемници. Получените резултати са за нови за България и Балканския полуостров болести, видове патогени и гостоприемници като:

Подсемейство Histeromerinae Fahringer, род *Histeromerus* Wesmael и видът *H. mystacinus* се съобщават за първи път в България и Балканския полуостров.

Medetera pinicola и *L. fugax* са нови видове за фауната на България и за Балканския полуостров, докато *C. bostrichorum* and *D. middendorffii* са установени като нови паразитоиди по *I. typographus* за България, а за *R. xylophagorum* е установено ново находище за страната.

Гъбата *Delphinella abietis* (O. Rostr.) E. Mull., причиняваща увяхване и изсъхване на иглиците на обикновена ела (*Abies alba* Mill.) се съобщава за първи път в България. Симптомите на болестта са установени по млади фиданки под склопа и по периферията на зрели смърчови насаждения в местността Мостовете, Юндола, на територията на Учебно-опитното горско стопанство, на 1400 m надморска височина, през есента на 2015 г. и зимата на 2016-2017 г. По същите гостоприемници е диагностициран още един нов за България вид - *Scolicosporium camposperma* (Peck) Hohn., определен като сапрофит.

Идентифицирани са 12 дървесиноразрушаващи вида от отдел Ascomycota. Определени са степента на тяхната паразитна активност, филогенетичната и онтогенетичната им специализация. Установени са видове гъби, нападащи овощни и горски гостоприемници, което осигурява възможност за натрупване на инфекция и разпространението ѝ от горски към агроecosистеми, което е от особено голямо значение за планинското овощарство.

Направена е оценка на здравословното състояние на иглолистните култури в България на базата на дендрохронологични анализи на бял и черен бор (*Pinus sylvestris* и *P. nigra*) при различни надморски височини, резултати от научни изследвания и данни на лесозащитната информационна система към ИАГ. Посочени са главните заплахи за културите и е открояна ролята на основните абиотични и биотични фактори за влошаването на състоянието и съхненето на насажденията, което рязко нараства през последните две години. Уврежданията от вятър, мокър сняг и лед създават предпоставки за увеличаване на числеността на насекоми ксилофаги и възникване на нападения върху големи площи. Сред ксилофагите най-опасен е върховия корояд (*Ipsacuminatus*), а сред патогените – кореновата гъба (*Heterobasidion annosum*). Предложена е система от лесовъдски, профилактични и

4.3. Ог्राжение на научната дейност на кандидата в литературата (цитируемост)

Установени са общо 63 цитирания на 24 публикации. За конкурса доц. Бенчева участва с 41 бр. цитирания, от които: в реферирани списания – 23 бр.; в сборници с доклади от конференции и др. – 5 бр. и в нереферирани списания – 13 бр. Всичко това свидетелства за интереса на научната общност към нейните разработки и резултатите от тях.

4.4. Приноси в трудовете на кандидата/ите (научни, научно-приложни, приложни)

Основните научни и научно-приложни приноси на представените за конкурса научни трудове са в следните основни тематични групи:

I. Горска фитопатология: включва проучвания, свързани с болести по горски дървесни и храстови видове и оценка на тяхното фитосанитарно състояние. Събрана е полезна информация за нови за България болести, видове патогени и гостоприемници (5, 7, 12, 13, 22, 24, 26, 27, 29 и 33).

II. Дървесиноразрушаващи гъби: Получени са ценни за лесовъдската практика резултати, свързани с дървесиноразрушаващи гъби (1, 15-20, 23, 28, 34 и 37).

III. Горска ентомология: получени са нови данни, свързани с видовия състав и разпространението на някои насекомни вредители в България (3, 4, 6, 21 и 25).

IV. Мониторинг на горите: получени са ценни резултати за състоянието на короните и констатираните повреди в обследваните насаждения от проведените дългогодишни изследвания в изпълнение на Международната кооперативна програма „Оценка и мониторинг за влиянието на замърсения въздух върху горските екосистеми“ (30, 31 и 35).

5. Оценка на личния принос на кандидата

За конкурса доц. Бенчева се явява общо с **39 бр.** публикации, от които:

- Монография – **1 бр.**;
- Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – **6 бр.**, от които 2 бр. самостоятелни; в 3 бр. е втори автор и в 1 бр. е четвърти автор;
- Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – **22 бр.**, от които: 2 бр. самостоятелни; в 6 бр. първи автор; в 8 бр. втори автор; в 5 бр. трети автор и в 1 бр. четвърти автор;
- Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – **2 бр.**;
- Публикувана глава от колективна монография – **4 бр.**, от които в 3 бр. е единствен автор и в 1 бр. – втори;
- Публикувано университетско учебно пособие – **2 бр.** в съавторство;
- Публикуван университетски учебник – **2 бр.**, от които 1 бр. самостоятелен.

Получените резултати са много полезни и приложими за лесовъдската практика.

Представените материали показват, че кандидатът има значителен и безспорен личен принос, който недвусмислено показва успешното ѝ кариерно развитие като преподавател и научен работник. Пробовземането, прилагането на специфичните методи за анализ, както и обработката на резултатите от анализите, въз основа на които са направени научните и научно-приложни приноси са лично дело на автора, което е отразено в 7 самостоятелни публикации и една монография за периода 2003 – 2019 г.

Участието на доц. Бенчева в научни проекти, непосредствено свързани с тематиката на обявения конкурс напълно потвърждава убеждението ми за активно и ангажирано лично участие на автора в представените резултати от изследванията.

6. Критични бележки и препоръки

Към кандидата нямам критични бележки и препоръки.

7. Лични впечатления

По мое мнение доц. Соня Бенчева е изграден преподавател и изследовател, търсен и ценен от практиката. Отличава се с професионална компетентност, работоспособност, отговорност и творческа активност.

8. Заключение

ПРЕДЛАГАМ кандидатът доц. д-р Соня Христова Бенчева да заеме академичната длъжност "професор" по дисциплината „Горска фитопатология“ от ПН 6.5. Горско стопанство

Изготвил становището:

Становището е предадено на: 30.8.2019 г.